

דרך המלך
תרפ"ח-תרצ"ג

פתח דבר

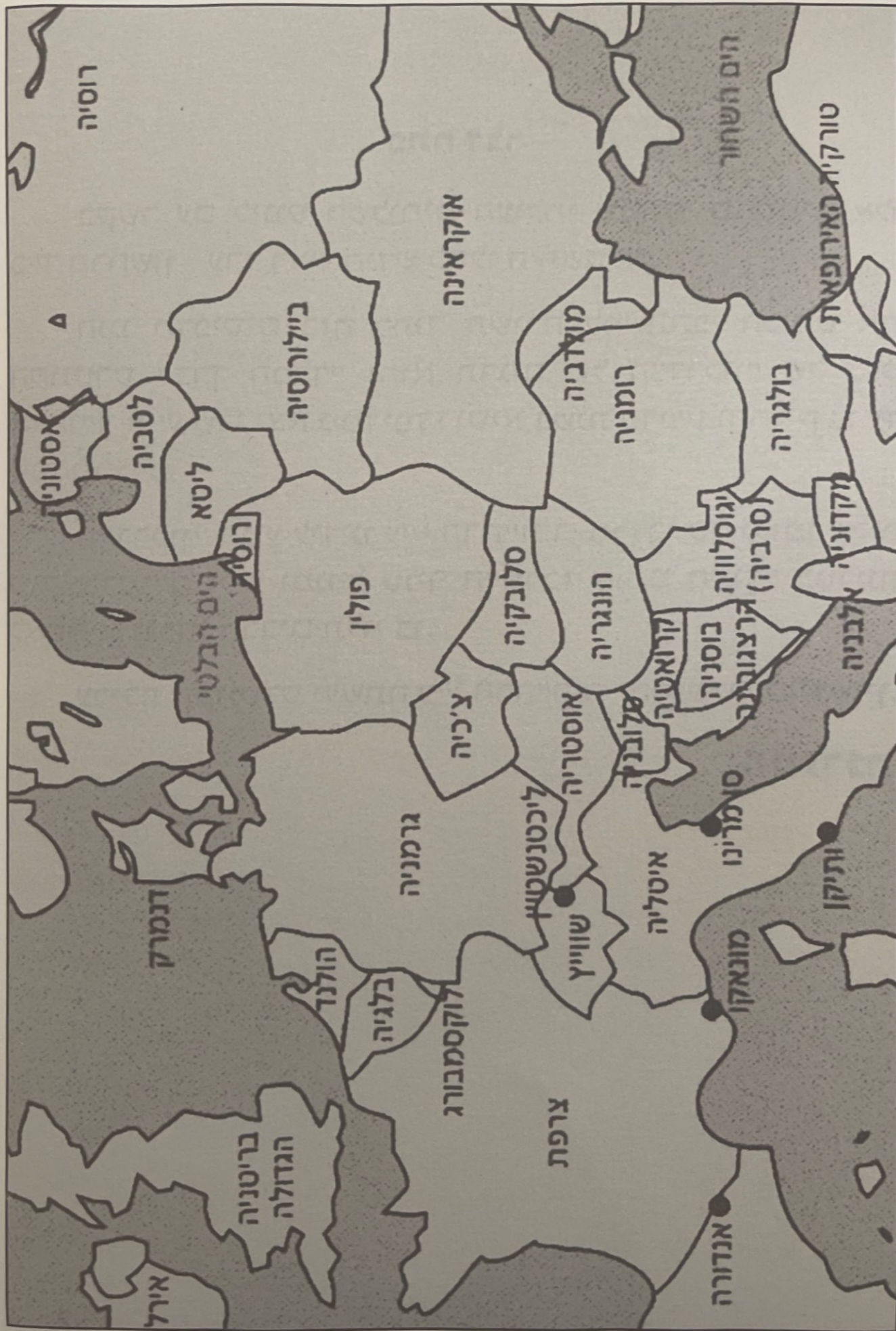
בקשר עם כינוס השלוחים העולמי שמתקיים בימים אלו כ"ד מרחשון - ערב ראש חודש כסלו ה'תשס"א,

הננו מדפיסים בזה בתור תשורה למשתתפי הכינוס את הקונטרס "דרך המלך" והוא תרגום של ה"דרכון" של כ"ק אדמו"ר זי"ע שבו יצא ממדינת רוסיא בשנת תרפ"ז והחזיק בו עד שנת תרצ"ג.

ה"דרכון" הגיע לידינו ע"י הרה"ת ר' מרדכי ש"י גלזמן שליח כ"ק אדמו"ר זי"ע ומנהל סניף ה"מרכז לעניני חינוך" במדינת לאטוויא וזכות הרבים תלוי בו.

עריכת הקונטרס נעשתה ע"י הרה"ת ר' יהושע ש"י מונדשיין.

המערכת

הקדמה

ואלה מסעי ראש בני ישראל

נאמר בשמם של צדיקים, בביאור מאמרם ז"ל "תורה חדשה מאתי תצא", והרי זאת התורה לא תהא מוחלפת?! אלא שבזמן הזה מספרת התורה על מעשיהם של האבות כגון "ויסע אברם הלוח ונסוע הנגבה", "ויעקב נסע סוכותה" וכד', אבל לעתיד לבוא תהיה תורה נוספת, שבה ייאמר "ויסע רבי ישראל בן אליעזר (הוא הבעש"ט הק' זי"ע) ממעזיבוז ויחן בעיר פלונית, ויסע ויבוא עד לבוב אל בעל היפני יהושע' וידברו שניהם" וכו'. ומעשיות אלו יהיו תורה שלימה, להתבונן בדרך הצדיקים והייחודים שעשו בקדושתם בנסיעות אלו. אבל גוף התורה והמצוות לא ישתנו¹.

1) כך מובא בהקדמת הסי' "מסעות ירושלים" לר' משה גאלדשטיין הי"ד, מונקאטש תרצ"א (ובו תיאור מסעו של הרה"ק בעל הימנחת אלעזרי' לאה"ק), בשם הרה"ק בעל ה'אוהב ישראל' זצ"ל מאפטא. ומסיים שם: וכן הגיד [ה'אוהב ישראל'] על עצמו, שיהיה נאמר "ויסע אברהם יהושע העשיל מאפטא ויחן במעזיבוז".

ובסי' "ילקוט מנחם" (עמי רלג-רלד) מובא כעין זה בשם הרה"ק ר' מענדלי מרימנוב זצ"ל: ...תורה חדשה מאתי תצא, אשר יהיה זמן שיקראו "תורה" גם להמעשיות של תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, נסיעתם וכל הקורות אותם בדרך, ויברכו על זה "נותן התורה" כאשר מברכין על קריאת פרשה שבתורה.

ובנוסח אחר (שם): ידוע מאמר הרה"ק ר' מענדלי מרימנוב זצ"ל, שכל מאורעות נסיעת החסידים, כל אחד לרבו אשר שם שורש נשמתו, יכתבו בספר, ומזה יתהווה תורה חדשה (שני הנוסחים מובאים שם מהסי' "אמרי חיים" להרה"ק מוויזניץ זצ"ל).

ובנידון דידן, הרי נסיעותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע אל כ"ק אדמו"ר הריי"צ ני"ע, היו נסיעות החסיד אל רבו.

והנה לעינינו עתה חלק מסדר מסעותיו של רבינו זי"ע, כפי שהם נלמדים מהדרכון (פאספארט) שהיה ברשותו, מימי צאתו מברית-המועצות בתחילת שנת תרפ"ח, ועד שנת תרצ"ג – שאז חדל להיות אזרח המדינה ההיא.

וזאת למודעי, כי אף שהשתדלנו לדקדק בפרטי-פרטים, אבל ברי לנו שהתוצאות רחוקות מן השלימות; הרישומים וההטבעות שבדרכון נעשו בבלייל שפות: רוסית, פולנית, לטבית, ליטאית, גרמנית וצרפתית, ומפני כך נזקקנו למתרגמים שיריקו מלשון ללשון.

מלאכתם של המתרגמים גם היא לא היתה קלה: חותמות רבות נקראות בקושי רב, וחלקן אינן ניתנות לקריאה כלל, אם בגלל דהיייתן במשך הזמן, אם בגלל הטבעתן המרושלת, אם בגלל הטבעת חותמת על חותמת קודמת ואם בגלל הַדְבָּקוֹת שנעשו בקיפוליו של דפי הדרכון הקרועים. וגם לא מן הנמנע שחותמת כלשהי נתעלמה מן העין.

להלן נעיר על כמה תאריכים ומקומות שהם בבחינת "מרפסן איגרא", ובשום אופן אין הם יכולים לעלות בקנה אחד עם המציאות. סביר להניח שחלק מהם נובע מטעות כלשהי בקריאה שלעת-עתה לא הצלחנו לעמוד עליה, ואולי בשעה שתהיה התמונה שלימה יותר – עם השלמת מלאכת בדיקת דרכוניהם של הרבנית ע"ה ושל אדמו"ר הריי"צ וזוגתו הרבנית – יתבררו ויתלבנו הדברים.

ויה"ר שנזכה ללכת בדרך הישרה אשר הורנו מדרכיו, ונלכה באורחותיו נס"ו, עדי יוליכנו קוממיות לארצנו הקי' בביאת גואל צדק בב"א.

יהושע בלאמו"ר מרדכי שמואל הכ"מ מונדשיין

עיה"ק ירושלים ת"ו,

מוצש"ק כ"ף מרחשון ה'תשס"א.

הדרכון הונפק, בלנינגרד, ב-1 באוקטובר 1927 [ה' בתשרי תרפ"ח], והוא בתוקף לשנה אחת מיום חציית הגבול.

בעל הדרכון, מענדל שניאורסון, נולד – אליבא דהדרכון – בניקולוב, ב-1 במרץ 1895 [באותן שנים היה נהוג ברוסיה הלוח היוליאני, ותאריך זה מקביל לייז באדר תרנ"ה].

עובדה זו צויינה על-ידי רבינו בהתוועדות י"א ניסן תשל"ב – שנת השבעים שנה – באמרו: "הגם שבפספורט אני מבוגר יותר" ... (וראה גם אגרות-קודש אדמו"ר זי"ע כרך א, עמ' לא).

אישור היציאה תקף עד ה-1 בינואר 1928 [ח' בטבת תרפ"ח], והוא ניתן ליציאה דרך אוסטרוב או סייביש [שתיהן בגבול רוסיה-לטביה, אך אוסטרוב צפונית וקרובה יותר ללנינגרד], והחזרה לרוסיה אפשרית דרך כל מעבר גבול שהוא.

הנסיעה מחוץ לרוסיה אינה חופשית, והכניסה למספר מדינות אסורה על בעל הדרכון. בין המדינות האסורות: אמריקה, רומני ופולשטינה...

בו ביום שהונפק הדרכון, ניתנה בלנינגרד – אצל הקונסול הכללי של לטביה – ויזה ללטביה, לשם ישיבת קבע.

היציאה מרוסיה היתה ב-25 לאוקטובר 1927 [כ"ט בתשרי תרפ"ח], דרך מעבר הגבול "יאוולין" שבאוסטרוב, אל לטביה.

כעבור חודש, בכ"ז מרחשון תרפ"ח, מוצאים אנו את הרבי כותב מכתב כמזכירו של חותנו אדמו"ר מוהרי"צ (אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ כרך יא, עמ' צ).

ועוד נמצאת בארכיון חוברת בכתי"ק רבינו, רשימת האיגרות שכתב אדמו"ר מוהרי"צ בחודש חשון תרפ"ח ותוכנן, וכן תוכנן של האיגרות שהכתיב אדמו"ר מוהרי"צ לרבינו באותה תקופה ('מבוא' לאגרות-קודש אדמו"ר זי"ע כרך א, עמ' 7).

בערב ר"ח כסלו תרפ"ח שוהה אדמו"ר מוהרי"צ בברלין במשך ימים ספורים, משם כותב הוא לרבינו על פגישותיו עם העסקנים בענייני הכלל ומבקש ממנו להודיע על כך – בריגא – לר"מ דובין.

ב-16 לדצמבר 1927 [כ"ב בכסלו תרפ"ח], הוטבע בדרכון אישור משלטונות ריגא, ובעקבותיו מצינו ב-26 בדצמבר 1927 [ב' בטבת תרפ"ח], יציאה מלטביה במייטנה, ובו

1) פשר אישור זה אינו ברור; במסמכים שבמשרדי הרשויות בריגא (להלן: "מסמכים") נמצא מכתבו של הרבי מיום 17 בנובמבר (שהתגורר אז במלון "קומרס" בריגא), שבו מבקש הוא אישור לשהייה במשך שנה כדי לגור עם בני משפחתו, פרנסתו אצלם מובטחת והוא לא יפול לנטל על איש. ב-26 לנובמבר אושרה בקשתו (למשך שנה), אולם בשנים הבאות נדרשו הארכות חוזרות ונשנות, ולא ניכר כלל שהיה לרבי אישור "לשם ישיבת קבע".

ביום כניסה לליטא ביונישקיס (שלא כרגיל, אין אנו מוצאים יציאה מליטא בו ביום וכניסה לגרמניה. יתכן והתאריך בחותמת של יונישקיס הוא ב-20 לדצמבר, ובכך מסתבך הענין עוד יותר).

אבל מאחד ממכתבי רבינו לאדמו"ר מוהריי"צ, מתאשרת העובדה שהוא הגיע לברלין באור לדי' טבת. באותו מכתב מספר הרבי פרטים ממהלך הישיבה הראשונה של ועידת אגודת-ישראל שנערכה בו ביום, ובמכתבים הבאים - מהמשך הוועידה וכל הכרוך בה.

באותו חודש, בברלין, רושם רבינו את הערותיו ל"קונטרס פינאי עצמות מתים" מאת הרב וויינבערג ('רשימות', חוברת קכו). בחודש שבט הרבי שוב בריגא, ובכ"ב בו כותב הוא שם לגאון הרוגצ'ובי את מכתבו הנדפס ב'רשימות' (חוברת לג).

ב-8 במרץ 1928 [ט"ז באדר תרפ"ח], נרשמת בדרכון יציאה מליטא ביונישקיס וכניסה ללטביה במייטנה, ותאריך זה עומד בסתירה לכתיבת המכתב הנ"ל בריגא בחודש שבט!

בו ביום (ט"ז אדר) ניתן בשגרירות גרמניה שבריגא אישור חד-פעמי לכניסה לגרמניה (בתוקף מה-16 במרץ 1928 עד ה-15 בספטמבר 1928).

בכ"א אדר תרפ"ח כותב הרבי מכתב נוסף לגאון הרוגצ'ובי (אגרות קודש אדמו"ר זי"ע כרך א, עמ' א), וע"פ הנתונים דלעיל נראה שגם מכתב זה נכתב בריגא.

ב'רשימות' (חוברת קנב) נדפסה "רשימה קצרה מהיות כק"ש [אדמו"ר מוהריי"צ] בוארשא-אטואצק שלהי חורף תפר"ח", אבל רבינו עצמו לא היה נוכח שם, ורשימה זו נעתקה "מהרשימות שאצל רמ"פ כץ" - כמפורש שם.

ב-18 באפריל 1928 [כ"ח בניסן תרפ"ח] ניתן - בריגא - אישור מעבר דרך ליטא, וב-26 באפריל [וי' באייר תרפ"ח] חצה הרבי את ליטא דרך יונישקיס עד וירבאליס, ובו ביום נכנס לגרמניה בכניסת "פאסנאכשאו" שבתחנת איידטקוהנן.

בתאריכים 28 באפריל 1928 [מוצש"ק ח' באייר תרפ"ח], (8 במאי 1928?) [י"ח באייר תרפ"ח?] ו-22 במאי 1928 [גי' בסיון תרפ"ח] הוטבעה החותמת של תחנת מייטנה, ואין אנו יודעים כניסות ויציאות אלו למה הן משמשות.

ב-23 ביולי 1928 [וי' באב תרפ"ח] מתקבל בשגרירות לטביה בברלין אישור כניסה ללטביה למשך 30 יום, ובו ביום מתבצעת בברלין הארכת הדרכון עד ל-25 באוקטובר 1929.

כעבור יומיים, ב-25 ביולי 1928 [ח' באב תרפ"ח], ניתנת בברלין ויזת מעבר חד-פעמית דרך ליטא, וב-29 ביולי 1928 [י"ב באב תרפ"ח] יוצא הרבי את ברלין ב"פאסנאכשאו" שבתחנת איידטקוהנן.

למחרת, ב-30 ביולי 1928 [י"ג באב תרפ"ח] נכנס הרבי לליטא דרך וירבאליס ויוצא

אותה בו ביום דרך יונישקיס. הכניסה ללטביה גם היא בו ביום, בתחנת מייטנה. וביום המחר, ב-31 ביולי 1928 [י"ד באב תרפ"ח] נרשם הרבי בריגא.

בחודש אלול שהה אדמו"ר מוהרי"צ במשך כמה ימים בברלין לרגל "ענייני רוסיא", ומשם כותב הוא לרבינו שאת פרטי פעילותו בברלין מניח הוא "לדבר בהם בהתראותינו צליחה".

את חודש החגים עושה הרבי בריגא, מסתופף במחיצת אדמו"ר מוהרי"צ.

ב-19 באוקטובר 1928 [ח' בחשון תרפ"ט] מתקבל, בשגרירות גרמניה בריגא, אישור רב פעמי לכניסה ויציאה מגרמניה, ותוקפו למחצית השנה. מטרת הנסיעה שנרשמה: השתלמות בלימודים.

בו ביום מאשרים השלטונות בריגא, שאין מניעה ליציאתו מלטביה (האישור תקף עד ה-31 באוקטובר 1928).

ב-22 באוקטובר 1928 [ח' בחשון תרפ"ט] מעניק הקונסול הליטאי שבריגא אישור חד-פעמי למעבר דרך ליטא, וב-28 באוקטובר 1928 [י"ד בחשון תרפ"ט] יוצא הרבי את לטביה דרך מייטנה, ובו ביום חוצה את ליטא דרך יונישקיס ו-וירבאליס ונכנס לגרמניה בתחנת איידטקוהנן.

ב-1 בנובמבר 1928 [י"ח בחשון תרפ"ט] נותן קונסול לטביה בברלין ויזת כניסה חד-פעמית למשך 10 ימים (ללא רשות להשתקע או לעבוד בלטביה), הנימוק: "ענין משפחתי". ולמחרת ניתן בשגרירות ליטא שבברלין אישור מעבר חד-פעמי.

החזרה לריגא מתבצעת מיד: ב-7 בנובמבר 1928 [כ"ד בחשון תרפ"ט] נכנס הרבי לליטא דרך וירבאליס, ולמחרת יוצא הימנה דרך יונישקיס ונכנס בו ביום ללטביה דרך מייטנה, ב-10 בנובמבר 1928 [מוצש"ק כ"ז בחשון תרפ"ט] נרשם במלון "סאולס ויישניצה" שבריגא, ולמחרת נרשם מקום מגוריו ברחוב מארייאס 8, דירה 6.

באור לוי' כסלו תרפ"ט נערכו ה"תנאים" של רבינו עם בתו של אדמו"ר מוהרי"צ; הרבנית אשת אדמו"ר מוהרי"צ ובתה הרבנית - הכלה - היו אותה שעה בווארשא לרגל ההכנות לחתונה, ואדמו"ר מוהרי"צ כתב לכלה אודות אירוע זה שהתקיים בנוכחותם של אנשים ספורים בלבד.

מועד חתונתו של הרבי מתקרב, וב-21 בנובמבר 1928 [ח' בכסלו תרפ"ט] ניתן בריגא אישור להארכת השהות שם למשך חודשיים, עד ה-23 בינואר 1929. ובו ביום מאשרים השלטונות יציאה חד-פעמית תוך חודש, וחזרה ללטביה עד ה-23 בינואר 1929.

ב-22 בנובמבר 1928 [ט' בכסלו תרפ"ט] ניתן בקונסוליה הפולנית בריגא, אישור חד-פעמי לכניסה לפולין ויציאה הימנה, ותוקפו עד ה-13 בדצמבר 1928 [ל' בכסלו תרפ"ט].

№ П.

(Signature)
(подпись)

U.V.V.

Le présent passeport est prolongé

до 22 Октября 1939

Срок настоящего паспорта продлен

А старое должно

Иногда

Gen. Consul de Belgie

General-Consul:

[Signature]

à moins y combler qu'il soit de son abrogation

не менее пяти месяцев

droite le territoire dans — jours y combler qu'il soit

entrée en territoire par un point de frontière réglé

VISA №

2515

VISA.

Mесто для Виз.

(Signature)
(подпись)

Le présent passeport est prolongé

до 22 октября 1939

Срок настоящего паспорта продлен

Responsable:

Отметка о возобновлении паспорта.

№

Визы

№ 2515

המעבר לפולין התבצע ב-25 בנובמבר 1928 [י"ב בכסלו תרפ"ט] בגבול לטביה פולין, מתחנת זעמגאלא שבלטביה, אל תחנת טורמונט שבעברו הפולני של הגבול (לכן לא נזקקו בפעם זו לווזיה משלטונות ליטא).

למחרת, [י"ג בכסלו תרפ"ט], ניתן בוורשא אישור שהייה עד ה-13 בדצמבר 1928 (שאז פג תוקפו של האישור שניתן בריגא).

"בשעה זו בקר יום ב' י"ג כסלו בא כ"ק אד"ש עם כב"ב שי"י. וגם החתן שי",
לוורשא (רשימות', חוברת א', עמ' 3 - העתקת רבינו שהיא קיצור מרשימת רש"ז
שי שאצל רמ"פ שי כץ).

"למחרתו י"ד כסלו שעה ה' ערב, התחלת קבלת פנים במעון הישיבה.. משם
ל'באדעקענס' ומשם להחופה בחצר הישיבה" (שם).

"ביום ד' [ט"ו בכסלו] שעה ו' ערב, סעודת ז' ברכות.. למחר [ט"ז בכסלו] שעה
העשירית בקר, נסע כק"ש עם כב"ב שי' לביתו ריגא" (שם, עמ' 4).

הכניסה ללטביה היתה ב-30 בנובמבר 1928 [י"ז בכסלו תרפ"ט], בתחנת זעמגאלא.

אדמו"ר מוהרי"צ עצמו מספר על כך במכתבו מיום ג' בטבת תרפ"ט:

"..ביום ה' [ט"ו בכסלו] הנה כבוד אמי מורתי הרבנית הכבודה תי' ובנותי תי'
נשאר איוה ימים אצל כבוד דודתי (אחות הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ
זי"ע) ודודי הרב שי' הארנשטיין באטוואצק, וכ"ק חותני אני וזוגתי החתן והכלה וחתני
הר"ש יחיו נסענו, בלויית ידידינו מריגא אשר נסעו אתנו יחדיו על החתונה למז"ט,
ובלויית האורחים מוילנא ושאר מקומות בפולין אשר נסעו אתנו יחדיו עד הגבול של
לאטביא, ובאנו צלחה ביום ועש"ק בקר, ונתקבלנו באהבה ובחבה מקהל עדת ישראל
ואנ"ש והתמימים שי' בפה. והתעלסנו באהבת רעים ביום הש"ק ואחריו ביום הראשון
[י"ט בכסלו], אשר מועד במועד נפגשו, שמחה בשמחה נשקו, חג נשיא האלקי י"ט
כסלו, והודו לד' כי טוב...".

בי"ט כסלו התוועד אדמו"ר מוהרי"צ כמעט עד אור הבוקר, בציינו שהתוועדות זו
היא גם סעודת "שבע ברכות" (ספר השיחות תרפ"ח-תרצ"א, עמ' 55, הע' 1); אחת
מהשיחות שנאמרו באותה התוועדות אף הגיעה לידינו בכת"ק של רבינו (ספר השיחות
שם, ובעמ' יט).

את המאמר ד"ה א"ר אושעיא שנאמר באותו מעמד (ונדפס בקונטרס 'דרוש
חתונה'), חזר רבינו ואמרו במשך השנים כמה פעמים בהתוועדויות י"ט כסלו.
בשלהי כסלו, כנראה, כותב הרבי (בריגא) את רשימתו בענין "צדקה מן העכו"ם"
(רשימות', חוברת קנט) ומשגרה לגאון הרוגצ'ובי. תשובת הגאון נכתבה בא' דר"ח טבת
תרפ"ט (שם).

באור ליום ג' ה' טבת מעלה הרבי על הכתב (בריגא) את אשר סיפר לו חותנו
אדמו"ר מוהרי"צ: חזיון לילה שבו ראה את אביו אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ושמע ממנו

דא"ח, ובין הנוכחים באותו מעמד-חזיון היה גם "אחי ליב נ"י" (רשימות', חוברת ד) - ברשימה זו פותח רבינו את "יומנו", שבו רשם במשך שנים רבות הנהגות שראה אצל אדמו"ר מוהריי"צ, ודברים שנאמרו לו ממנו מפה לאוזן שומעת.

בכ"ח טבת כותב הרבי (בריגא) מכתב תודה לש"ב רע"ז סלונים, על הס' "ישמח משה" שהעניק לו כ'דרשה גישאנק', ומברכו (אגרות-קודש אדמו"ר זי"ע כרך א, עמ' ג).

ב-18 בינואר 1929 [ז' בשבט תרפ"ט] נותנים השלטונות בריגא אישור, שאין מניעה ליציאתו מלטביה (האישור תקף עד ה-23 בינואר 1929). בו ביום ניתן בשגרירות ליטא שבריגא אישור חד-פעמי למעבר בשטחם (בתוקף עד 31 ינואר 1929).

היציאה מלטביה לליטא נעשתה ב-21 בינואר 1929 [י' בשבט תרפ"ט], מתחנת הרכבת במייטנה אל תחנת יונישקיס, ומשם לוורבאליס, איידטקוהנן וברלין. באמצע חודש אדר-ראשון שהה אדמו"ר מוהריי"צ בברלין במשך כשמונה ימים, לרגל פעילותו במשלוח המצות לרוסיה (אגרות-קודש אדמו"ר מוהריי"צ כרך ב, עמ' קסז), ומן הסתם שהה רבינו עמו במחיצתו שם באותם ימים.

כעבור זמן קצר מתחילים ההליכים לנסיעה חזרה אל חותנו אדמו"ר מוהריי"צ, לקראת חג-הפסח; ב-19 באפריל 1929 [ט' בניסן תרפ"ט] מאשר קונסול ליטא בברלין מעבר חד-פעמי דרך ליטא, ובו ביום מעניק קונסול לטביה בברלין אישור מעבר דרך לטביה לברית-המועצות, שתקפו חודש ימים מיום הוצאתו – כלומר שעוד כעשרים יום אחרי חג-הפסח רשות ביד הרבי לשהות בלטביה אצל חותנו אדמו"ר מוהריי"צ, ובאם עד אז לא ינצל את "זכותו" לחזור לברית-המועצות, יאלץ לחזור לברלין...

ב-22 באפריל 1929 [י"ב בניסן תרפ"ט] נכנס הרבי לליטא ב-וויברליס ויוצא אותה ב-יונישקיס, ונכנס בו ביום ללטביה בתחנת מייטנה.

למחרת - י"ג בניסן, יום ההילולא של אדמו"ר הצמח-צדק - מעניק אדמו"ר מוהריי"צ לרבינו כרך כתבים, הוא ה"ביכעל כתי"ק הצ"צ על משניות, שקבלתי במתנה מכ"ק שליט"א" - כפי שכותב רבינו כעבור כשלוש שנים (אגרות-קודש אדמו"ר זי"ע כרך א, עמ' ג).

ב-29 באפריל 1929 [י"ט בניסן תרפ"ט] ניתן לו, בריגא, אישור שהייה במשך שנה אחת (עד ל-22 אפריל 1930), אבל הרבי עומד לחזור לברלין, וב-10 במאי 1929 [ל' בניסן תרפ"ט] מקבל הוא (בשגרירות גרמניה בריגא) אישור רב-פעמי לכניסה ויציאה מגרמניה (והוא בתוקף עד 23 אוקטובר 1929), נסיעה שמטרתה מוגדרת כ"השתלמות בלימודים".

(2) את הבקשה הגיש הרבי ב-23 באפריל (כתבתו באותה שעה: רח' מארייאס 8 דירה 6), וב-29 בו ניתן האישור הסופי. גם בהתכתבות הבין משרדית נאמר, שהרבי ואשתו עוקרים לברית-המועצות.

Herzliche Glückwünsche

S. Šneerson

1. Jaunais gads un jaunais laiks
hauš šim, ka šis laiks
pirms mums. Šobrīd
24. 4. 29.

Kundeļa Šneersona
dir. Rīga, Margas iela
NB št. 6,

Lai visi laimīgi svinēt savu
gada sūtības atgriešanos.

Tie kam parādās, ka man
jau bijis gada sūtības atgriešans, bet atgrie-
šu mēģināsim.

Atsaucoties uz augstskolēnu, kā
arī to, ka dzīvojam Latvijā nerīta
neapgrūtinājā, kā arī turpmā
nerīta neapgrūtinājā, laimīgi
lūgšu maniem atgriešanos laimīgi
veikties bez ierīdās.

Augstskolēni

M. Šneerson

Rīga, 1929. 23 aprīlī

כעבור ימים ספורים, ב-13 במאי 1929 [גי באייר תרפ"ט], ניתן – בריגא – אישור, שאין מניעה ליציאתו מלטביה (והוא תקף עד ל-25 במאי 1929). בו ביום מוענק לו בשגרירות ליטא בריגא, אישור חד-פעמי למעבר, שתוקפו לשבועיים ימים.

באותם ימים, בחודש אייר, כותב הרבי (בריגא) את הערותיו לספר "לב אריה", ומשגרן אל מחבר הספר הרא"ל מאירוביץ (רשימות', חוברת סח). במכתב זה מתבארים כמה מיסודות האמונה, ובעיקר: ההשגחה הפרטית על בעלי-חיים, האמונה ודרך הטבע.

ב-22 במאי 1929 [י"ב באייר תרפ"ט] יוצא הרבי בתחנת מייטנה, חוצה את ליטא מיונישקיס עד וירבאליס, ובו ביום נכנס לגרמניה ב"פאסנאכשאו" שבתחנת איידטקוהנן.

בכ"ג אייר מבשר הרבי במכתב לחותנו אדמו"ר מוהריי"צ: באנו הנה ת"ל שלום. והיום העתקנו דירתנו לחדרים אשר יגענו חפשונו, וסוף-סוף מצאנו. הדרך עברה עלינו כשורה, כמעט בלי חיפוש ובלא תשלום מכס כלל (רשימות', חוברת קמב).

באותו מכתב מספר הרבי לחותנו אודות שיחה שהיתה לו עם ר"ע הילדסהיימר מנהל ספריית ביהמ"ד לרבנים שבברלין, ודבריו של זה אודות רכישת ספרי שו"ת הצמח-צדק ואפשרות חילופי ספרים כפולים עם אדמו"ר מוהריי"צ. הרבי מצדו מחפש דרך לעניינו גם בהשגת ספרי חב"ד עבור ספריה זו.

אולם עיקרו של המכתב עוסק במענה למכתבו של הרב מבאלחוב, החושש מעשיית מקוה ממי-גשמים. הרבי מסיר את חששותיו, וטוען שדוקא מקוה ממי גשמים תרבה את מספר הטובלים.

*

בחודש סיון בא אדמו"ר מוהריי"צ לברלין למשך כעשרה ימים, במסגרת פעילותו למען יהודי רוסיא ('מבוא' לאגרות-קודש אדמו"ר מוהריי"צ כרך ב, עמ' 14); הדעת נותנת שהחותן וחתנו שהו זמן רב בצוותא חדא.

בקץ תרפ"ט ערך אדמו"ר מוהריי"צ את מסעו לאה"ק; יציאתו מריגא היתה בכ"ב תמוז, ובכ"ג תמוז רשם אדמו"ר מוהריי"צ ביומנו:

בתנו חי' מושקא עם בעלה חתני רמ"מ שי' פוגשים אותנו על התחנה בברלין, הראשונה. בשעה 7.20 באים אנחנו למלון "סענטראל" חדר 236.

היום עבר בשיחה מעט. בתי תחי' חושבת לנסוע בשבוע הבע"ל לריגה צלחה, וחתננו שי' חפץ עוד להתמהמה כג' שבועות...

בערב בשעה עשר וחמישים מינוט נוסעים אנחנו לווען.. בנינו שי' מלויים אותנו. ביום ד' כ"ב אב חזר אדמו"ר מוהריי"צ מאה"ק אל באדען שבגרמניה. הרבי נסע אליו לשם, ושהה עמו בימים א'-ד' אלול (ראה: אגרות-קודש אדמו"ר מוהריי"צ כרך ב, עמ' קצה בהע').

ביומנו מאותם ימים כותב אדמו"ר מוהריי"צ:

א' דר"ח אלול: דיבור [בטלפון] עם חתני רמ"מ שי' כי יבוא לבאדען, והוא הודיע לי כי יש לו כרטיס.

ב' דר"ח אלול: הנני הולך לבית-הנתיבות לקבל פני חתני שי', כי בא יבוא עם המסע מברלין.. [בשעה] 10.45 בא חתני רמ"מ שי'.. [בשעה] 11 12 הנני מדבר עם חתני רמ"מ שי' על אודות הנסיעה לאה"ק ת"ו והרשמים השונים.
ש"ק ב' אלול: [בשעה] 10-12 טיול עם חתני רמ"מ שי' ובדיבור בעניינים פנימיים.
ד' אלול: [בשעה] 7-8 חתני רמ"מ.

בי"א אלול - ביום האחרון לשהותו על האוניה בדרכו לארצה"ב - כותב מוהרי"צ מכתב אל בתו הרבנית ולרבינו; נזכרת בו בקשתו מרבינו שיכתוב לו לעתים קרובות, וכן מביע הוא את בטחונו שהרבי סיפר לרעייתו הרבנית את רשמיו של מוהרי"צ מנסיעתו לארץ-ישראל, כפי ששמעם מפיו בפרטות ביום בווא לבאדען.

ב-17 בספטמבר 1929 [י"ב באלול תרפ"ט] נתקבל - בקונסוליה הליטאית שבברלין - אישור למעבר חד-פעמי דרך ליטא, ובו ביום נתן שם הקונסול הלטבי אישור כניסה חד-פעמי ללטביה ושהייה שם במשך 60 יום. מטרת הנסיעה הוגדרה כ"ביקור קרובים".
ב-23 בספטמבר 1929 [ח"י באלול תרפ"ט] נכנס הרבי ללטביה בתחנת מייטנה, אחרי שחצה בו ביום את ליטא מוירבאליס אל יונישקיס.

בכ"ח אלול תרפ"ט, כתב הרבי - בריגא - מכתב ארוך לבן-דודו מנחם מענדל שניאורסאהן: ליום מלאת לך י"ג שנה, ליום ה"בר מצוה" שלך, חפצי לשוחח מעט עמך, וכאילו יושבים אנו איש אצל רעהו ומדברים פא"פ... (רשימות, חוברת נט).

*

את חודש החגים - וכמעט את שנת תר"צ כולה - עשה אדמו"ר מוהרי"צ באמריקה, ובחודש זה שהה רבינו בריגא, עם משפחת בית הרבי ועם אנ"ש (תיאור הימים הללו והנהגת הרבי בקרב החסידים, נתפרסם בשנים האחרונות מרשימותיו של הרה"ח ר' אלי' חיים אלטהויז ע"ה, והם מכתבים שכתב באותה שעה אל אדמו"ר מוהרי"צ).

ב-1 בנובמבר 1929 [כ"ח בתשרי תר"צ] ניתן בשגרירות גרמניה (בריגא) אישור רב-פעמי לכניסה ויציאה מגרמניה (ותוקפו עד ה-5 במאי 1930).

ב-5 בנובמבר 1929 [ב' בחשון תר"צ] נתנה נציגות ליטא שבריגא אישור למעבר בשטחה, וב-13 בנובמבר 1929 [י' בחשון תר"צ] יצא הרבי מלטביה בתחנת מייטנה, עבר את ליטא בדרך יונישקיס - וירבאליס, ונכנס לגרמניה בו ביום בתחנת איידטקוהן.

באותה שנה הוארך תוקף דרכונו של הרבי, בברלין, עד ה-25 באוקטובר 1930, ולשנה הבאה (ב-21 במרץ 1930) הוארך עד ה-25 באפריל 1931.

ב-2 באפריל 1930 [ד' בניסן תר"צ] אישר משרד הפנים את הארכת השהות בלטביה, וניתן אישור ל-30 יום נוספים. כעבור ימים ספורים, ב-8 באפריל [י' בניסן], ניתן בברלין אישור כניסה חד-פעמי ללטביה ושהייה עד 60 יום. בו ביום אישרה שגרירות ליטא בברלין מעבר חד-פעמי, שתוקפו עד ה-20 באפריל 1930.

היציאה מגרמניה היתה ב-10 באפריל 1930 [י"ב בניסן תר"צ], ובו ביום נכנס לליטא בתחנת וירבאליס, יצא הימנה בתחנת יונישקיס ובא ללטביה בתחנת מייטנה. ב-25 באפריל 1930 [כ"ז בניסן תר"צ] נרשם הרבי בריגא, בדירתו שברחוב פולקבזיה ברייזיה 10, דירה 5 (היא הדירה שבה התגורר אדמו"ר מוהריי"צ. מהמסמכים המצורפים לדרכון רואים אנו, שהרבי התמיד לציין לכתובת זו גם בשנים הבאות, וכך גם במסמך האחרון שראיתי מחורף תרצ"ג).

כאמור לעיל, היה אדמו"ר מוהריי"צ כל אותה תקופה באמריקה, ומשם שלח שטר "נתינת כח והרשאה" לרבינו למכירת החמץ (יפוי-כח זה נחתם בשיקגו בכ"ז אדר תר"צ). ואכן, ביום ו' י"ג ניסן מכר רבינו את חמצו של חותנו אדמו"ר מוהריי"צ להר"ר יעקב ישראל זובער.

בחודש ניסן שלח אדמו"ר מוהריי"צ לריגא שני מכתבי התעוררות, האחד נכתב אל ה"הוועד להרחבת לימוד דא"ח" והשני לכללות אנ"ש. נכללה בהם ההצעה, שכל הלומדים בשיעורי הדא"ח הקבועים בריגא יתאספו לבית-מדרש אחד, לעורר ולהתעורר בענין לימוד הדא"ח.

בכ"ג ניסן התכנס ה"וועד" לשם ארגון ההתוועדות, ואחר ההחלטה בדבר מועד ומקום ההתוועדות ופרטי הכנתה, מופיע בפרטיכל האסיפה המשפט הבא:
הישיבה מחליטה: לבקש את חתנא דבי נשיאה, הרב רמ"מ, לחזור על ההתעוררות [צ"ל: ההתוועדות?] מאמר.. אם הרב רמ"מ לא יקבל עליו את הדבר הנ"ל, יחזור מאמר המשפיע.. הרב ר' ישראל זובער (ראה בכל זה במכתביו של הרה"ח רחמ"א חדקוב, הנדפסים באגרות-קודש אדמו"ר מוהריי"צ כרך יא, עמ' קלג ואילך).

בחודש אייר החל הרבי את ההליכים הנדרשים לשם חזרתו לברלין; ב-6 במאי 1930 [ח' באייר תר"צ] קיבל, בשגרירות גרמניה שבריגא, אישור חד פעמי לכניסה ויציאה

(3) לאישור זה קדם מכתב בקשה מהרה"ח ר' נתן גורארי, למתן אישור שהייה למשך שלושה חודשים לרבי ואשתו (שמקום מגוריהם בברלין, פוטסדאמער שטראסע W-35 מס' 40, אצל גרינבאום), בצירוף ערבותו של הרה"ח ר' מרדכי דובין – בתור ציר ב"סיים" הלאטבי – למהימנותם הפוליטית ולכך שהם יעזבו את לטביה במועד. הבקשה הוגשה ב-24 במרץ, ולאחר שנתקבלו בימים הבאים אישורים לכך שתיקי המשטרה הפלילית אינם מכילים מידע מחשיד על בני הזוג, והם גם אינם מופיעים ברשימת המהגרים שאינם רצויים, ניתן האישור הסופי ב-2 באפריל – אך לשלושים יום בלבד.

(4) ב-22 באפריל 1930 ביקש הרבי להאריך את אשרת השהייה שלו למשך שנה, אך במסמכים לא נמצאים אישורים כלשהם.

מגרמניה, וב-10 במאי [י"ב באייר] ניתן לו בשגרירות ליטא בריגא, אישור חד-פעמי למעבר בליטא.

בדרכוניהם של הרבי והרבנית, מוטבעת חותמת תחנת יונישקיס מה-1 למאי 1930 [ג' באייר תר"צ]. עובדה זו אומרת דרשני!

ב-12 במאי 1930 [י"ד באייר תר"צ] יצא הרבי מלטביה במייטנה, עבר ביונישקיס ובוורבאליס ונכנס לגרמניה בתחנת איידטקוהנן.

הרבי מזדרו לקיים את ההבטחה שהבטיח להרה"ח רחמ"א חדקוב בהיותם בריגא, ובט"ז באייר שולח הוא אליו את המאמר ד"ה "אנכי", שאמרו אדמו"ר מוהרי"צ באמריקה בפ' יתרו ושלחו לחתנו רבינו בר"ח אדר (אגרות-קודש אדמו"ר ז"ע כרך כא, עמ' ז).

בכ"ז בתמוז הגיע אדמו"ר מוהרי"צ לברלין, ממסעו באמריקה; וביומנו רושם הוא: בשעה 4.30 לברלין. באים 6.30. מקבלים פנינו בנותינו, חתני הרמ"מ שי'.

בכתביו רשם רבינו את הדברים שסיפר לו אדמו"ר מוהרי"צ ב"מוצש"ק ט' מנ"א ר"ן, יהפך לשמחה, ברלין", ובהם אודות הנהגותיו של אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בתשעה באב (ועוד), ואז גם הורה - אדמו"ר מוהרי"צ - לרבינו להניח תפילין בצנעא [ולהתפלל בהם שחרית] בבוקרו של תשעה באב, כמנהגו של אדמו"ר מוהרש"ב (רשימות', חוברת ד עמ' 6).

אחרי תשעה באב שהה אדמו"ר מוהרי"צ כשלושה שבועות במעיינות הרפואה שבמארינבד, חזר לברלין ונסע משם לריגא בי"ד אלול.

בשלהי אב מתחיל רבינו בהכנות הנסיעה לחותנו אדמו"ר מוהרי"צ, וב-15 בספטמבר 1930 [כ"ב באלול תר"צ] מקבל הוא את אישור המעבר מנציגות ליטא בברלין.

בו ביום כותב הרבי אל הרה"ח רחמ"א חדקוב בדבר רכישת (ועריכת) לוחות שנה הנועדים לרוסיה, ומודיעו: בעוד ימים אחדים אבוא לריגא, אבל אמהר במכתבי זה אולי נחוץ הדבר בהקדם (אגרות-קודש אדמו"ר ז"ע כרך כא, עמ' ח). ב-18 בספטמבר [כ"ה באלול] עובר הרבי ביונישקיס ובוורבאליס, ונכנס ללטביה במייטנה.

ברשימותיו של רבינו באו הנהגות שראה אצל אדמו"ר מוהרי"צ ודברים ששמע ממנו בין ברבים ובין ביניהם לבין עצמם, החל מליל ש"ק פ' נצבים (אור לכ"ז באלול תר"צ), במשך כל חודש החגים, ועד כ"ז-כ"ט תשרי (שאו "שתה [אדמו"ר מוהרי"צ] תה אצלנו") ושבת פ' נח - ג' מרחשון תרצ"א (רשימות', חוברת ד).

בשמחת בית-השואבה התוועד רבינו ב"אולם צעירי אגודת ישראל", והעלה על הכתב 'ראשי פרקים' מהתוועדות זו (רשימות', חוברות: קטו קיז).

(5) באותם ימים, ב-18 באוגוסט, מגיש ר' נתן גורארי בקשה לאפשר לרבי ולאשתו שהות בת שלושה חודשים, וגם הפעם נותן ר' מרדכי דובין את ערבותו כמו בפעם הקודמת. ב-25 לאוגוסט מודיע משרד הפנים לקונסול בברלין, שהוא יכול לתת להם אשרת כניסה למשך שלושים יום.

Personliche Mitteilung Š 202²⁹

~~Mendela Šneersona,
Str. Pulav. Briegē ielā
No 48. 5,~~

02582

Šaiņai lūgums.
gada uzturas atkaupj.
Pie tam parkardroži, se
uzturas termiduro izbeidze i. g.
22 aprīlī.

Wschneerson

Rīga, 1930g. 22 aprīlī

D. K.
Atgānis
2. k. 1. k.

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

СОЮЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

ЗАГРАНИЧНЫЙ ПАСПОРТ.

Предъявитель сего, гражданин Российской Советской Федеративной Социалистической Республики и Союза Советских Социалистических Республик Шмеевсон, Менделев Левинович

отправляется за пределы С.С.С.Р. за исключением Болгарии, Румынии, а также Австралии, Африки, Южной Америки и Палестины в удостоверение чего и для свободного выезда, проживания за границей и обратного въезда в С.С.С.Р. дан сей паспорт с приложением печати.

Настоящий паспорт действителен для проживания вне пределов С.С.С.Р. в течение срока 1000 со дня пересечения границы.

Выдан 10 октября 1927 г. в городе Ленинграде

СВЕДЕНИЯ О ПРЕДЪЯВИТЕЛЕ:

Время и место рождения 1. III 1895 г. Николаев Семейное положение холост

ПРИМЕТЫ:

Рост выше среднего. Глаза карие. Нос обильнобровный. Волосы черные. Особые приметы нет.

Handwritten signature

Настоящий паспорт действителен:

для выезда из С.С.С.Р. до 1 января 1928 г. через Контр.-Погран.-Пропускной Пункт Остров или Севастополь для возвращения обратно в С.С.С.Р. в течение срока действия паспорта через любой Контр.-Погран.-Пропускной Пункт

Proletaires de tous les pays, unissez-vous!

Handwritten notes and signatures at the top right

UNION

DES RÉPUBLIQUES SOVIÉTISTES SOCIALISTES.

PASSEPORT POUR L'ÉTRANGER.

Le porteur du présent Schmeerson, Mendele, citoyen de la République Socialiste Fédérative des Soviets de Russie et de l'Union des Républiques Soviétistes Socialistes

se rend au delà des frontières de l'U. R. S. S. excepté: Bulgarie, Roumanie, aussi Australie, Afrique, Amérique du Nord et du Sud, Palestine en foi de quoi et pour le libre départ, le séjour à l'étranger et pour le retour dans l'U. R. S. S. le présent passeport est délivré avec apposition du sceau.

Le présent passeport est valable pour le séjour hors des frontières de l'U. R. S. S. pour une durée de 1000 à partir du jour où il a été franchi.

Деливрэ ле 10 октября 1927 г. в Ленинграде

SIGNALEMENT DU PORTEUR:

Lieu et date de naissance 1. III 1895 Николаев Etat de famille célibataire

SIGNES:

Taille haute Yeux bruns Nez обильнобровный Cheveux noirs Signes particuliers point

№ ПАС. 116277 РБ 214304

Vertical text on the left edge: 300 руб. + 30 руб. Конт. № 214304

Po przyjeździe do Polski należy do 24 godzin zameldować się w urzędzie imigracyjnym, 188

Wentze Schreier

Konsulat Generalny R.P. w Berlinie
 Pobrano Rmk. 9h.

WIZA POBYTOWA DO ODWOZANIA Nr. 29607

Pobyt czosowy do odwołania w celu niezarobkowym **sprawy rodzinnej**

Wizę można uzyskać przez każdy punkt przejściowy w ciągu 30 dni od daty wyjazdu. *30 dni*

Do. *4.9.1931*

Konsulat Generalny R.P. w Berlinie
 Komisja Kolei Państwowych TURMON 103
 WYJAZD
 22 IX 1931
 kontrola graniczna

12 JUN 1931
 MEXICO BYAGRA

GADA UZTURAS ATLAJA.
 PERAMIS PIS SUDUR POMO UNE SONNIA.
 Le porteur de ce passeport a été autorisé à séjourner pendant 30 jours dans le territoire de la République de Mexico.

Letonia, jusqu'à la fin de la semaine prochaine.

30 jours

*Exaltacion, 30. majan
 Fritz Lehmann*

HOTEL KRAMOISCHI
 10 JUL 1931
 Mexico, D.F.

Visa No 869

1931

Gen. des Etranger
 Emb.-vice-Consulat
Alfred Schreier
 (Nom et Surnom)

Das
 nach erfolgter Einreise nach und
 Aufenthalt in Mexiko
 Aufenthaltsgewilligtes
 Aufenthaltsgewilligtes
 Aufenthaltsgewilligtes
 Aufenthaltsgewilligtes

geb. am *29. Mai 1891*
 in *Wien*

1931

Exaltacion - Panama
 10 JUL 1931

Tranzito visa N. 1994411-30.

car 4036

Exaltacion 30. 1931

ב-22 באוקטובר 1930 [ל' בתשרי תרצ"א] ניתן בשגרירות גרמניה שבריגא אישור חד-פעמי לכניסה ויציאה מגרמניה, וב-24 באוקטובר 1930 [ב' בחשוון תרצ"א] ניתן בשגרירות ליטא שבריגא אישור מעבר חד-פעמי.

ב-29 באוקטובר 1930 [ז' בחשוון תרצ"א] עובר הרבי את ליטא מיונישקיס לוורבאליס, ונכנס לגרמניה בו ביום בתחנת איידטקוהנן.

קרבים ימי הפסח; ב-24 במרץ 1931 [ו' בניסן תרצ"א] מתקבל בשגרירות ליטא בברלין אישור חד-פעמי למעבר, וב-30 בו [י"ב בניסן] מתבצעת הכניסה בוורבאליס והיציאה ביונישקיס, בדרך לריגא.

ביומנו של רבינו נרשמו הנהגותיו של אדמו"ר מוהרי"צ, ושיחותיו עמו, מימי הפסח, חודש אייר, חג השבועות ועד י"א בסיון (רשימות, חוברות: ה, ח).

ב-29 במאי 1931 [י"ג בסיון תרצ"א] מתקבל – בריגא – אישור שהייה למשך שנה (עד ה-30 במאי 1932), ואישור חד-פעמי לכניסה ויציאה מגרמניה.

ב-2 ביוני 1931 [י"ז בסיון תרצ"א] יוצא הרבי את לטביה בתחנת מייטנה, ובו ביום נכנס לגרמניה באידטקוהנן אחר המעבר ביונישקיס ובוורבאליס⁸.

בכ"ט סיון תרצ"א כותב הרבי, בברלין, מכתב ארוך אל הרה"ח רי"מ דוברוסקין, בדבר דיני הריבית הנהוגה בבנקים ובדבר סימן ההיכר של פשתן ש"כבה מהר" (רשימות, חוברות: קכד, קסא).

את חודש החגים של שנת תרצ"ב עשה אדמו"ר מוהרי"צ באוטווצק שבפולין; סימן ראשון להכנותיו של רבינו לנסיעה לשם מצאנו ב-4 בספטמבר 1931 [כ"ב באלול תרצ"א], שאז העניק קונסול פולין בברלין, אישור כניסה לשם "ביקור משפחתי" (ותוקפו 30 יום מתאריך הנפקתו).

ב-9 בספטמבר 1931 (כ"ז באלול תרצ"א) נרשם הרבי באוטווצק, במלון "ורשבסקי" שברח' פוניאטובסקי.

ב-22 בספטמבר 1931 [י"א בתשרי תרצ"ב] מצויינת בדרכון יציאה כלשהי בתחנת טורמונט שבפולין (בסמיכות לגבול עם ליטא ולטביה), ללא כניסה חזרה! אבל היתה זו יציאה לשעה קצרה, שהרי את כל חודש החגים עשה הרבי במחיצת

(6) קדמו לכך מכתב בקשה מר' נתן גורארי וערבותו של ר' מרדכי דובין, שהוגשו ב-10 למרץ 1931. הבקשה היתה לשהות בת שלושה חודשים, ובפעם זו אכן אושרו 90 יום (במכתב ממושרד הפנים אל הקונסול בברלין, מיום 13 במרץ). הפעם רשומה כתבתו של הרבי בברלין, וילמרסדורף, קונסטנצ'רשטראסע 12A, אצל בראונשטיין.

(7) את הבקשה הגיש הרבי ב-23 במאי 1931, ובקשתו להרשאת השהייה למשך שנה, מתבססת על העובדה שעד כה היתה בידו הרשאה שנתית מעין זו.

(8) ובהיותו בברלין, מבקש עבורו – ב-27 לאוגוסט – ר' אלחנן [הונה"] ליף, מעסקני אגודת-ישראל בריגא, אישור כניסה לריגא למשך שלושה חודשים. גם הפעם מלווה בקשתו בערבותו של ר' מרדכי דובין למהימנות הפוליטית ועזיבת לטביה במועד. הכתובת הנקובה עתה בברלין: רח' קונסטאנצ' 3.

Tešlīetu Ministrijai

02582

Mendels Šneersona,
dzīv. Rīga, Pulver. Briestē
iela Nr. 10 dz. 5,
lūgums.

Tešērojot to, ka man un
manai sievai šurpai liels
šim bojābūt gada nestāres
atkaupas, tāpēc lūgums
arī šajād izsūtīt šādes.
Ceru, ka šis man
atbilstošo lūgumu neat-
stāstīs bez ievēšanas.

Mendel Schneerson

Handwritten notes:
Atņemts.
22/1/37

Latvian Postmark:
Rīga, 23/1 37

Šīde laul.

חותנו אדמו"ר מוהריי"צ בווארשא ובאוטווצק, ובשמחת בית-השואבה התוועד - בפקודת אדמו"ר מוהריי"צ - במשך שעות ארוכות עם החסידים והתמימים, התוועדות מופלאה שהדים ממנה נשתמרו בזכרון הנוכחים וגם בכתביו של רבינו ('רשימות', חוברות: ז, סה).

ב-15 באוקטובר 1931 [ד' בחשון תרצ"ב], מודיע הרבי לשלטונות על עקירתו מאוטווצק אל וורשא, ובו ביום נרשם במלון "קרקובסקי" שבווארשא, רח' בייליאנסקה 7.

ב-20 באוקטובר 1931 [ט' בחשון תרצ"ב] מתקבל בנציגות לטביה בווארשא, אישור כניסה חד-פעמי ללטביה, ושהות במשך ארבעה ימים (בתוקף עד 20 בנובמבר 1931). מטרת הנסיעה מוגדרת: מעבר לברית-המועצות.

ב-22 באוקטובר [י"א בחשון] נכנס הרבי ללטביה, בתחנת זעמגאלא הסמוכה לפולין.

כנראה שגם אדמו"ר מוהריי"צ חזר עמו יחדיו לריגא (ראה ב'מבוא' לאגרות-קודש אדמו"ר מוהריי"צ כרך ג, עמ' 6: "עד י' חשון בערך"), ובימנו רושם הרבי מה ששמע ממנו - בריגא - בימים כ' וכ"ז מרחשון תרצ"ב ('רשימות', חוברת סה).

ב-2 בנובמבר 1931 [כ"ב בחשון תרצ"ב] מתבצעות בריגא הארכות שונות של תוקף השהייה, וב-4 בנובמבר [כ"ד בחשון] ניתן בשגרירות גרמניה אישור רב-פעמי לכניסה ויציאה (בתוקף עד 25 באפריל 1932).

ב-9 בנובמבר 1931 [כ"ט בחשון תרצ"ב] יוצא הרבי בתחנת מייטנה, עובר ביונישקיס ובוירבאליס, ונכנס בו ביום לגרמניה בתחנת איידטקוהנן.

בכ"ד טבת תרצ"ב כותב אליו אדמו"ר מוהריי"צ - לברלין - את מכתבו הגדול, במענה לשאלה "במה ניכר יחס דרכי החסידות ותורתו של רבינו הגדול וכ"ק האדמורי"ם נשיאי חב"ד, אל דרכי החסידות ותורתו של מורנו הבעש"ט" (אגרות-קודש אדמו"ר מוהריי"צ כרך ב, עמ' שסא ואילך).

בהמשך לאיגרת זו כתב רבינו לחותנו אדמו"ר מוהריי"צ מכתב נוסף (בענין יחס חב"ד ל"מופתים"), והתאריך הנרשם עליו בכתביו של הרבי: ב' שבט, צ"ב ריגא ('רשימות', חוברת קלח). וצ"ע.

בימים כ"א וכ"ג (כ"ד?) אדר ראשון, כותב רבינו לאדמו"ר מוהריי"צ שני מכתבים - "בפקודת ועפ"י ציווי כ"ק אד"ש" - בדבר שו"ת הצמח-צדק בענין גילוח הזקן (אגרות-קודש אדמו"ר זי"ע כרך א, עמ' ג; יג), ובדבר ה"קונטרס 'אמרתי לנפשי' של

(9) תחילת ההליכים היו במכתב שהגיש הרבי למשרד הפנים ב-30 באוקטובר 1931, שבו הוא כותב כי לאור העובדה שיש ברשותו הרשאת שהייה למשך שנה, וכניסתו ללטביה היתה עם אשרת-מעבר, מבקש הוא לאפשר לו להמשיך ולהשאר בלטביה. השלטונות האריכו את הרשאת השהייה עד ה-5 באוקטובר 1932.

↓
Tekstieta Ministrijai 02582

Mendele Successana
dāv. Rīgā, Rēv. Brieša
ielā No 48.5,

~~Tekstojiet to, ka man
goda uzturas at-
saujā, bet braucei
Latvijā ar tranzit-
-vizu laipni lūgšu
atļaut arī doties uztu-
rēties Latvijā.~~

Abiniet
post, ka g. u. a.
frāzē spēj, ukraiņu
diferenciā. 29 (u) M. M. Schneerson
atb. atzīme
taisīta un
diferenciā pieņemta
4. 2. 31
27. 11. 1931

SANEMTS

1. mīn. ārzemn. ned.

29/X 1924 g. No

ק"ש, שכתבו שנת רנ"ט, בחו"ל" בענין שו"ב שגילח זקנו (קובץ 'יגדיל תורה', נ.י. גל' נב עמ' רסג ואילך). ובכתביו של רבינו נתפרש שהכתיבה היתה בברלין.

ב-15 באפריל 1932 [ט' בניסן תרצ"ב] ניתן בנציגות לטביה בברלין, אישור כניסה ללטביה ל-60 יום¹⁰, ובו ביום מעניקה נציגות ליטא בברלין אישור מעבר.

ב-18 באפריל 1932 [י"ב בניסן תרצ"ב] עובר הרבי ביונישקיס ובווירבאליס, ובו ביום נכנס ללטביה בתחנת מייטנה¹¹.

הנהגותיו ודיבוריו של אדמו"ר מוהרי"צ בימי הפסח תרצ"ב בריגא, נרשמו ביומנו של רבינו, וכן אלו שמתקופת ל"ג בעומר - שאז התקיימו (בריגא) ה"תנאים" של הרבנית מרת שיינא בת אדמו"ר מוהרי"צ - ועד כ"ט אייר (רשימות', חוברות: לח, נו, צד).

ב-2 ביוני 1932 [כ"ז באייר תרצ"ב] ניתן בשגרירות גרמניה שבריגא, אישור רב פעמי לכניסה ויציאה מגרמניה (בתוקף מ-22 ביוני 1932 ועד 21 בספטמבר 1932). מטרת הנסיעה: השתלמות בלימודים.

ב-8 ביוני 1932 [ד' בסיון תרצ"ב] יוצא הרבי את ליטא בתחנת זעמגלא, ונכנס לתחנת טורמונט שבפולין. בו ביום נרשם במשרד המשטרה ב לאנדווארוב (שם עמדה להתקיים חתונתה של הרבנית מרת שיינא).

באחד מימי יוני מתבצע רישומו במלון "קרקובסקי" שבווארשא, ב-22 בו [י"ח בסיון] נרשם שנית בלאנדווארוב, וב-27 ביוני 1932 [כ"ג בסיון תרצ"ב] נרשם בדרוסקניק. ב-1 בספטמבר 1932 [ל' באב תרצ"ב], מאריכים בעיריית גרודנו את אישור השהייה בפולין עד ל-15 ספטמבר (י"ד באלול תרצ"ב).

שפע רישומו של רבינו ביומנו, מתקופה ארוכה זו במחיצת חותנו אדמו"ר מוהרי"צ, הוכתרו בכותרת: "פולין, סיון-מנ"א תרצ"ב" (רשימות', חוברות: קכב, קעה, קפ).

ברישומו היומן קובעים ברכה לעצמם ימי חג-השבועות והשבוע שאחריו - שבו התקיימה חתונתה של הרבנית מרת שיינא בת אדמו"ר מוהרי"צ - שבהם באו "חזיון לילה" שגילה אדמו"ר מוהרי"צ לרבינו ("הגני נותן זה במתנה רק לך לבד"). וכן תיאור מדוקדק מפרטי מהלך ימי החתונה (רשימות', חוברת נז).

בימים ז'-כ"ז באב התכתב רבינו עם הגאון הרוגצ'ובי; אף כי בהעתקי מכתביו של

10) ב-3 לאפריל 1932 ביקש מר ליף אישור כניסה למשך שלושה חודשים, ור' מרדכי דובין צירף את ערבותו. אחרי כל הבדיקות והחקירות הרגילות, אישרו ב-12 לאפריל כניסה ושהייה למשך 90 יום (אך בדרכון נכתב משום מה אישור ל-60 יום בלבד). הפעם רשומה כתובתם של הרבי והרבנית בברלין: רחי ברעגמעמזער, אצל שיינפלד.

11) כעבור כשישה שבועות, ב-30 במאי, מגיש הרבי בקשה במשרד הפנים להארכת ההרשאה הנתונה לו להישאר בלטביה.

02582¹¹

Levīrojāt leinistrija

26695
Mendla Smeersona
dzīv. Rīgā, Plevi
Kopāsta iela Nr
3-5,

līgums.

Levīrojāt 40 ka man
iebraucis ar iebravē
nes vīzu bet lūdz
sīnu mān biju rīgā
da, ustura atļauja
laipni lūdzu atgānsot
30 man un manai
siera.

Dr. Stjanni

M. Schneerson
Zīda fants

Latvian postal receipt stamp with fields for 'Iekš. min.' (Internal), 'nod.' (Tax), and 'g. Nr.' (No. of g.).

הרבי לא צויין מקום הכתיבה, אבל בתצלום כתי"ק נרשמה כתבתו ב"סענטראל האטעל" שבדרוסקניק ("היכל מנחם" כרך א, עמ' יב), וכך רשם הרבי גם בפתיחת העתקת מכתבו של הרוגצ'ובי: קייץ תרצ"ב לדרוסקעניק ('רשימות', חוברת קד).

ב-4 בספטמבר 1932 [גי באלול תרצ"ב] מעניק קונסול פולין בריגא אישור לשהות זמנית בפולין, וב-7 בו [וי באלול] נרשם הרבי במלון "קרקובסקי" בווארשא. למחרת מוטבעת בדרכון חותמת יציאה מזבונצ'ין (=בנצ'ין) שבפולין [אל גרמניה הסמוכה].

ב-21 בספטמבר 1932 [כ' באלול תרצ"ב] מנפיקה משטרת ברלין אישור שהייה, שתוקפו עד ה-4 באוקטובר 1932, וב-23 בספטמבר [כ"ב באלול] ניתן אישור ממשרד הפנים להאריך את אישור השהייה בלטביה.

ב-27 בספטמבר 1932 [כ"ו באלול תרצ"ב] ניתן בברלין אישור חד-פעמי לכניסה ויציאה ללטביה, ושהייה שם במשך 60 יום¹², ובו ביום ניתן בשגרירות ליטא בברלין, אישור-חד פעמי למעבר בליטא.

למחרת, ב-28 בספטמבר 1932 [כ"ז באלול תרצ"ב] יוצא הרבי את גרמניה בתחנת טילזיט, ובו ביום נכנס לליטא בתחנה שלא הצלחנו לזהותה, יוצא בתחנת יונישקיס ונכנס ללטביה בתחנת מייטנה.

ב-13 באוקטובר 1932 [י"ג בתשרי תרצ"ג] נרשם בריגא, בכתובתו הקבועה שברחוב פ' ברייזיה 10, דירה 5.

בשנת 1932 נתקבל אישור שהייה בלטביה למשך שנה, עד ה-18 ביוני 1933¹³.

חודשים משובעים בכל טוב היו לו עתה לרבינו בריגא - במחיצת חותנו אדמו"ר מוהריי"צ - ורישומיהם תופסים מקום ניכר ביומניו ורשימותיו. גם בשנה זו התוועד רבינו בשמחת בית-השואבה, וקצת מדיבוריו או נרשמו על-ידו וראה: 'רשימות',

12) הבקשה לאישור הכניסה הוגשה - על-ידי ר' מרדכי דובין - ב-23 לספטמבר, בצירוף ערבותו, ואישור ועדת ההגירה לכניסה בת 60 יום ניתן רק ב-28 בו. וכיצד זה נתקבל האישור בברלין כבר ב-27 לספטמבר? (הכתובת בברלין: רח' קאוטס 134).

13) ב-20 לדצמבר 1932 (כ"א בכסלו תרצ"ג) פונה הרבי (בשמו ובשם הרבנית) למשרד הפנים בריגא, וכותב להם כי מאחר והקונסוליה של ברית המועצות מסרבת להאריך את הדרכון, והיות ויש לו קרובי משפחה בלטביה והוא התגורר שם במשך זמן רב, מבקש הוא שיעניקו לו תעודת "נאנסן" ("תעודת מעבר" זמנית הניתנת למי שאינו בעל אזרחות קבועה כלשהי).

בתיק המסמכים נמצאים שאלונים מפורטים של הרבי והרבנית (מה-3 בינואר 1933), וכן טופס של "תעודת זהות" על-שם הרבנית, שנחתם באותו יום, ותוקפה של התעודה למשך שנה. ואולי זו תעודת ה"נאנסן" שנתקבלה בהתאם לבקשה.

ב-5 לינואר 1933 (ז' בטבת תרצ"ג) כותב הרבי למשרד הפנים כ"אזרח רוסי לשעבר", ומבקש - בהתחשב ביציאותיו וכניסותיו התכופות מלטביה ואליה - להעניק לו ולאשתו ויזה קבועה לנסיעות חוזרות למשך שנה אחת. בקשתו נענתה בחיוב בו ביום.

15

2.2695

Yeshiva Ministrijai

(Faint handwritten notes)
D. n.
ajac...
30/11

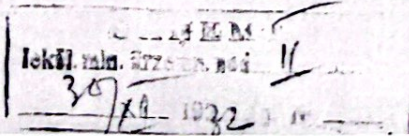
Acudela Suceerona
d'iv. Riga, Plat.
Brijsa iela No
42.5,

Liguums.

Laihu l'odzu ajacust
man gada uz t'ie =
šanos atļauj'is uz vie =
nu gada.
Ceru, ka šis manu l'ig
gumun ievēroviest, un man
k' ar manai s'ivai et'annos uz t'udim
atļauja. Augstdevība!

M. Suceerson

Liguuma pabalsta
(Signature)

חוברות: ד, יד, טו, סט, קיח, קיט, קלא, קמ, קסב, קעא, קעב, קפז. יתכן וגם "סיום הש"ס" - חוברת יב - שייך לתקופה זו).

ב"רשימות" (חוברות נח, קלט) נדפס מכתבו של הרבי מד' תשרי תרצ"ג אל ר' ישראל אולמן, במענה על חידושי-התורה שלו; אודות חידושים אלו כותב לו מוהריי"צ מריגא בי"ב אלול: תמול הגיעני מכתב מידידנו מר אולמאן שי', ומבקש לשלוח לך את החידושי-תורה המוסג"פ, ופורש בשלומך באה"ר ובהדרת [הכבוד] הראויה. ובטח תשיב לו...

בחודש טבת תרצ"ג נסע אדמו"ר מוהריי"צ לברלין, ושהה שם - בסענאטריום - במשך יותר מחודשיים (ראה: אגרות-קודש אדמו"ר מוהריי"צ כרך ב, עמ' 27).

אודות תקופה זו כתב אדמו"ר מוהריי"צ עצמו: רק חתני האמצעי הרב רמ"מ שי' הי' בא אלי בכל יום על זמן קבוע... (שם, יא, עמ' רט).

בחודש ניסן תרצ"ג כתב אדמו"ר מוהריי"צ לרבינו - לברלין - את מכתבו, הידוע, במענה לשאלתו על המסופר בשם אדמו"ר הזקן "אשר באמעריקא לא היה מתן-תורה" (שם, ב, עמ' תצב).

אבל יתכן שבאותם ימים כבר עקר רבינו לפאריז.

בחורף תרצ"ג הופקד הדרכון הנוכחי - הרוסי - אצל שלטונות ריגא, ויתכן שהדבר כרוך בשינוי האזרחות ובמעבר לצרפת.

наименов... М. П. по 25 августа 1931

Le présent passeport est prolongé

до 25 августа 1931 г.

до 25 августа 1931 г.

С. П. (подпись) (signature)

С. П. (signature)

Генерал-майор

М. П. 1931 г. 25 Авг.

М. П. 1931 г. 25 Авг.

М. П. 1931 г. 25 Авг.

М. П. 1931 г. 25 Авг.

М. П. 1931 г. 25 Авг.

М. П. 1931 г. 25 Авг.

М. П. 1931 г. 25 Авг.

М. П. 1931 г. 25 Авг.

М. П. 1931 г. 25 Авг.

М. П. 1931 г. 25 Авг.

UZ. 1927

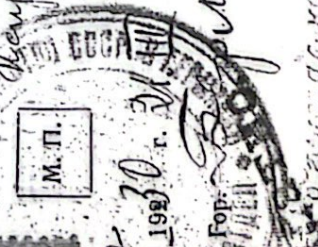
Starbuvica vitez.

JONISKIS 30. VII. 1928

FORGOTTEN

Resusojant Lietuvos. The Aufenthalt in Litauen. Transito viza N. 4353. Tinka viena karta tik pravaizuoti Lietuva; perzengiant sieną valdžios nustatytoje vietoje. Galioja nuo 1927 m. 25 d. iki 1928 m. 25 d. Berlynas, 1928 m. 25 d. Konsulario Skaitas. Vedegas.

Выбыл 18. IX 1931 Секретарь Генконсула С. С. С. Р. в Риге.

Отметки о возобновлении паспорта.
Renouvellements.

Срок настоящего паспорта продлен

на *один год* по *25 октября 1929* г.

Le présent passeport est prolongé

pour *un an* jusqu'au *25 October 1929*

(подпись)
(signature)

Гор. Деп. *23.11*

Срок настоящего паспорта продлен

на *один год* по *25.10.1930*

Le présent passeport est prolongé

pour *un an* jusqu'au *25. October 1930*

(подпись)
(signature)

Место для виз.
VISAS.

V I Z A № *624*

in ceļojumam uz Latviju caur Iekšēnu Iekumfār-
ntrée en Lettonie par un point de frontière régle-

Latvijā Latvijas robežās — dienu laikā, skaitot no
quitte la Lettonie dans — jours à compter du jour

uz pērtarīgu dien

Valdība pendant *12* mēnešu laikā, skaitot no izdošanas dienas.
Taxe *10* mēnešā — mois à compter du jour de son apposition.

Nodeva *10* sapēnīti.
Taxe *10* kopēnīti.

Gen. Dep. 1. October 1930

General-Konsula:
Consul-Général:

(Signature)

23. Januāri 1929 (Lith.)

Derige lidz Valsts tiesībsargājam

Šādu pret izbraukšanu no Latvijas nav.

Esamome objection contre le depart de Lettonie.

187

Profesora patēģiņi, Alžiers.

Administrative stamps and text including 'IZBRAUOIS 21 JAN. 1929 METENES STACIJA' and 'IZBRAUOIS 21 JAN. 1929 METENES STACIJA'.

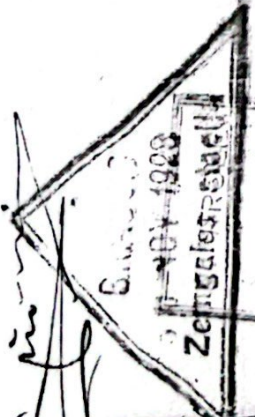
Viza Nr. 5704

Derīga vienreizīgai izbraukšanai vispār mēneša laikā uz ārvalstīm.

23. Jan. 1929 g.

1929 g.

Ārģas Prefekta vletā:

Administrative stamps and text including 'Zemgales guberņa' and 'IZBRAUOIS 21 JAN. 1929 METENES STACIJA'.

6068 ANZITO viza N...
Linka viena karta, tik prā-
tānuoti Lietuva, perzengiant
siena valdžios nustabtose via-
rose.

Galvoja nuo 1929 m. rugsio 18 d.
Berlynas, 102 q. m. Lietuvos men. 17. KIRBALI
1929 m. IX. 18 d.

Schmeisser Mendel

Kr. 4253 Pobrano 5.52.

Widziano w Konsulacie Polskim w RYDZIE

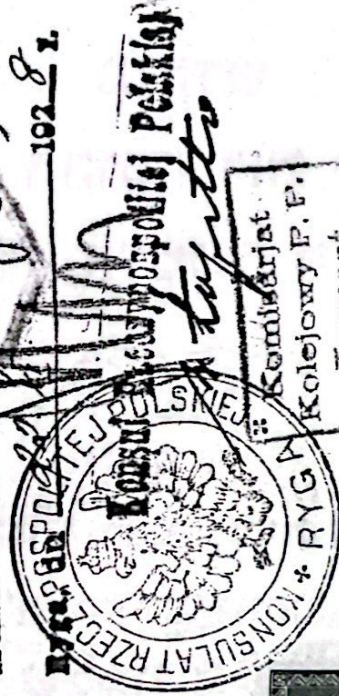
Na ~~podrozniczy~~ wjazd do POLSKI

i z powrotem przez ~~deutsche Grenze~~

granicę ~~niemiecką~~

Wazno do dn. ~~25.11.28.~~

Wypr. 1928 r. 1928 r.

Komisariat
Kolejowy P. F.
Turmont,
Kontrola graniczna
Wjazd dn. 25.11.28.
№

Po przyjeździe do Polski, należy w ciągu 24 godzin zameldować się we właściwym urzędzie meldunkowym. Nach der Ankunft in Polen ist es Pflicht, sich binnen 24 Stunden bei dem zuständigen Meldungsamte zu melden.

Uzrēds Rīgas Prefektūrai.
Ou à la Préfecture de Riga.

Pases ipačēnicām ir tiesības
uzturēties Latvijā. Na 24 mēn.
- 23 jan. r. 29 g. līdz
Cepurliņnie de ce passeport a le
vābit ab sājpurpēt en Latvijā 29

29.1. 1928 r. 21 XI

Rīgas Prefektūras priekšsēdētājs
St. J. J. J.

Uzra

Rīgas dienests Jai
un atpakaļceļojumam - 192-9.

Stokholms